

Палітычнае лідарства: што яно азначае ва ўмовах перамен і прыняцця складаных рашэнняў

Эсэ выпускніцы курсу “Публічная палітыка для пачаткоўцаў”

Спачатку прапаную разабрацца ў тэрмінах. Слова “лідарства” падаецца больш-менш зразумелым: у думках адразу ўсплывае нейкі вобраз чалавека, якія выдвігаецца наперад, нешта прапануе, збірае каманду, пачынае дзейнічаць, прымаць рашэнні і адказваць за іх. А слова “палітычнае” быццам выводзіць словазлучэнне на нейкі іншы ўзровень сэнсу, недзе бліжэй да дзяржаўных супрацоўнікаў.

Сапраўды, хто такі менавіта палітычны лідар? Той, хто ўдзельнічае ў розных прадвыбарных гонках? Ці палітычным лідарам могуць быць прадстаўнікі, далёкія ад працы ў дзяржаўным апарате? Адно можна сказаць дакладна: нават палітычныя лідары з’яўляюцца з асяроддзя людзей. Ніхто ж не будзе даказваць, што палітычным лідарам можа быць нехта са звяроў, насякомых ці іншапланецян. Таму спачатку трэба разабрацца, хто такі “чалавек палітычны”.

З гледзішча філасофіі Арыстоцеля, каб стаць “істотай палітычнай” чалавеку толькі трэба нарадзіцца на тэрыторыі поліса, а поліс – гэта прататып дзяржавы. Атрымліваецца, што чалавек становіцца чалавекам менавіта ў полісе. То бок знаходжанне ў палітыцы не залежыць ад жадання чалавека. Калі чалавек мае пашпарт, то ён апырэры знаходзіцца ў палітыцы згодна з фактам атрымання гэтага дакумента ад пэўнай дзяржавы. Калі грамадзяне на словах быццам бы абстрагуюцца ад палітыкі, яны не прыпыняюць сваё існаванне ў ёй. Файны прыклад быў у матэрыялах курса “Палітыка для пачаткоўцаў”: калі вы едзеце ў грамадскім транспарце – вы ўдзельнічаеце ў палітыцы. То бок палітычнымі лідарамі могуць быць любыя грамадзяне пэўнай дзяржавы, якія займаюць пасады з першага погляду нават не звязаныя з палітыкай. Напрыклад, кіроўца таго ж самага аўтобуса, у якім людзі едуць па асабістых справах, але адначасова знаходзяцца ў палітыцы. Таму, калі гаворка ідзе пра палітычнае лідарства, яна тычыцца не якіхсці высокапастаўленых асоб, блізкіх да кіравання дзяржаўнай сістэмай. Гаворка ідзе пра ўсіх нас – грамадзян пэўнай краіны.

У палітычна спакойнай дэмакратычнай краіне палітычнае лідарства акумулюе вакол нейкай праблемы актыўных грамадзян, якія выконваюць функцыю інфармавання перш за ўсё ўлады аб наяўнасці пэўнай праблемы. Яны прапануюць уладзе спосабы яе вырашэння. Але ва ўмовах перамен і прыняцця складаных рашэнняў палітычнае лідарства выконвае функцыю інфармавання перш за ўсяго грамадства. Прыкладам такога палітычнага лідарства сталі ініцыятывы “Зубр”, “Голос”, “Честные люди”, якія не проста прадставілі іншыя вынікі, але і абгрунтавалі свае высновы. Гледзячы на гэтыя вялікія праекты падаецца, што ў простых грамадзян, якія нават хацелі б быць палітычнымі лідарамі, няма столькі чалавечых і матэрыяльных рэсурсаў, каб адужыць такую ініцыятыву. Але ў кожнай ініцыятывы быў калісьці пачатак. Гэта быў першы маленькі крок. Напрыклад, мапа з дваравымі Telegram-чатамі по ўсёй Беларусі dze.chat пачыналася з таблічцы ў гугл-доксе.

З другога боку, палітычнае лідарства ва ўмовах перамен і прыняцця складаных рашэнняў азначае выхад грамадзян са стану непаўналецця, а таксама разуменне, што ўжо ёсць і магчымасць, і жаданне жыць без апякуна. Ва ўмовах перамен палітычнае

лідарства – гэта абуджэнне людзей ад жыцця ў звыклым свеце, у якім яны прызвычаліся выжываць: лавіраваць паміж загадамі зверху і бюракратычнымі нестыкоўкамі. Палітычнае лідарства трансфармуе высілкі па выжыванню ў актыўныя дзеянні па змяненню сістэмы.

Гучыць высакамоўна – сістэма. Але гэта, перш за ўсё, сістэма асабістых каштоўнасцей і перакананняў. Грамадзяне нібыта “уключаюцца” і пачынаюць удзельнічаць. Спачатку пасіўна: шукаюць ініцыятывы, якія ўжо працуюць над пэўнай праблемай, каб да іх далучыцца. А калі не знаходзяць, то думка: “Калі патрэбнай ініцыятывы няма, тады яе зраблю я”, прыходзіць так арганічна новай сістэме поглядаў, што поруч ідзе спакойная упэўненнасць, што мне гэта пад сілу.

Палітычнае лідарства змяняе чалавека, але ва ўмовах перамен і прыняцця складаных рашэнняў гэтыя змены больш хуткія. Наш новы светапогляд робіць бачным усё, што раней хавалася за фасадным спакоем.